

134 с.

11. Сухий П. О. Динаміка сільськогосподарського землекористування та землезабезпеченості в Західному регіоні України / П. О. Сухий // Исторична географія: початок ХХІ сторіччя: мат. міжн. наук. конф. (Вінниця, 3-5 жовтня 2007 р.): зб. наук. праць. – Вінниця: ПП Вид-цтво Теза, 2007. – С. 124–133.
12. Сухий П. О. Екологічний аспект використання земельних ресурсів Чернівецької області / П. О. Сухий // Проблеми раціонального використання, охорони і відтворення природно-ресурсного потенціалу України (Чернівці, 24-26 квітня, 2000 р.): мат. 2-ої Всеукр. наук.-метод. конф. – Чернівці: ЧНУ, 2000. – С. 46–47.
13. Третяк А. М. Методичні рекомендації оцінки екологічної стабільності агроландшафтів і сільськогосподарського землекористування / А. М. Третяк, А. Р. Третяк, М. І. Шквар. – К.: ВУААН. – 2001. – 15 с.
14. Третяк А. М. Методологія і методика наукових досліджень у землевпорядкуванні: навч. посібник / А. М. Третяк, В. М. Друганич. – К.: Аграрна наука, 2005. – 300 с.
15. Чернявський О. А. Конструювання протиерозійних агроландшафтів: монографія / О. А. Чернявський, В. К. Сівак. – Чернівці: Рута, 2005. – 296 с.
16. Шищенко П. Г. Прикладная физическая география / П. Г. Шищенко. – К.: Высшая школа, 1988. – 192 с.
17. Шурик М. Трансформація земель сільського господарства Карпатського макрорегіону: монографія / Михайло Шурик. – Чернівці: Книги ХХІ, 2005. – 352 с.

Резюме:

И. Березка СОВРЕМЕННАЯ СТРУКТУРА ЗЕМЛЕПОЛЬЗОВАНИЯ И ЕЕ СВЯЗЬ С ГЕОПРОСТРАНСТВЕННЫМИ ПРИЗНАКАМИ БАСЕЙНА Р. СИРЕТ.

Проведен анализ существующей структуры земельного фонда бассейна реки Сирет (в пределах Черновицкой области), доказано неравномерное распределение земель по целевому назначению в пределах горной, предгорной и долинной частей бассейна. В результате исследования определено, что в его горной части более половины земель относятся к землям лесного и природно-заповедного фонда и другого природоохранного назначения, в долинной, самой сложной, по показателям гидрографической структуры части бассейна, лесистость ниже средней по бассейну, при значительной распаханности территории. Наблюдается существенный рост доли застроенных территорий в структуре земельного фонда от горной до долинной части бассейна. Отсутствие в структуре земельного фонда бассейна земель оздоровительного, рекреационного и историко-культурного назначения и неравномерное распределение природоохранных территорий не позволяет в сложных бассейновых системах контролировать или предотвращать чрезмерное антропогенное влияние на природные экосистемы.

Ключевые слова: землепользование, Сирет, структура земельного фонда, Черновицкая область, бассейновые системы.

Summary:

I. Berezka LAND TENURE AND CURRENT STRUCTURE IS WITH HER SYMPTOMS GEOSPATIAL BASIN SIRET.

As a result of studies of the structure of land fund Siret River Basin was identified unequal land distribution of different categories within the basin. In a mountain basin located more than half the land for forestry purposes and land environmental purposes. Valley, the most difficult, part of the basin is characterized by a small percentage of forest land, with large plow territory. A marked significant increase in the share of built-up areas in the structure of land from the mountain to the meadow of the basin. Almost no structure in the Land Fund pool recreation land, recreational land and does not have the historical - cultural destination. The unequal distribution of protected areas does not allow in the complex pool systems, which are the beginning Siret, pool Mihidra, control or prevent excessive anthropogenic impact on natural systems.

Key words: land use, Siret, the structure of land fund, Chernivtsi region, basin system.

Надійшла 11.10.2010р.

УДК 330.15:477.84

Інна ЛЮБИНСЬКА

ОЦІНКА КЛІМАТИЧНИХ РЕСУРСІВ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ РЕКРЕАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Дана оцінка сприятливості температури і сили вітру, вологості повітря, кліматичних умов і погоди теплого і холодного сезонів у межах території Хмельницької області. Встановлено, що найбільш комфортні умови для розвитку зимового туризму характерні для центральної та північної частин області, літній туризм слід розвивати у Придністер'ї.

Ключові слова: клімат, погода, температура, вітер, рекреація.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах сталого розвитку для раціонального використання природних ресурсів належить аналіз та оцінка клімату і погоди певних регіонів для рекреаційно-туристичної діяльності людини.

У даній публікації ставляться основні завдання, які передбачають розкриття змісту природних рекреаційних ресурсів, зокрема аналіз ресурсів клімату, який виступає необхідною передумовою формування туристично-рекреаційної діяльності на території Хмельницької області.

Актуальність даної проблеми полягає у зростанні потреб населення у відпочинку та оздоровленні (короткотривала рекреація), розкритті рекреаційних можливостей території.

Методи оцінки природних рекреаційних ресурсів Хмельницької області є подібними до тих, які апробовані на матеріалах Тернопільської області [1, 5, 6,].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Елементи оцінки впливу клімату на організм людини відображаються на всіх картах кліматичного районування і різноманітних кліматичних картах (Б.П. Алісова, М.І. Будико, С.П. Хромова, О.О. Дроздова та інші). [5] В оцінках впливу погоди враховують, головним чином, теплообмін тіла з оточуючим середовищем. Найстарішим методом, який використовують для комплексної оцінки кліматичних умов для будь-якої сфери життєдіяльності людини є ефективно-еквівалентна температура (ЕЕТ). Н.А. Данилова (1980, 1986, 1977) розробила методику оцінки окремо для зимового сезону і теплого сезону для відповідних видів відпочинку і туризму. Оцінку й аналіз кліматичних ресурсів Поділля проведено Г.В.Чернюк[6], кліматичних рекреаційних ресурсів - Л.П.Цариком, Г.В.Чернюк[5]. Для оцінки кліматичних умов території проаналізовано температури і вологість повітря, швидкість вітру, повторюваність ясної та хмарної погоди та інші показники за даними метеостанцій Хмельницької області.

Виклад основного матеріалу. Клімат Хмельницької області зумовлений її географічним положенням в центральній частині Правобережної України та впливом Волино-Подільської височини. Загалом він помірно-континентальний з м'якою зимою та досить теплим вологим літом. Значна протяжність області з півночі на південь зумовлює деякі відмінності клімату між північними та південними районами, особливо щодо теплозабезпеченості. [3]

Одними із основних чинників розвитку туризму та рекреації виступають кліматичні умови. Їх оцінюють за ступінню сприятливості впливу різних кліматичних показників на людину і її здоров'я, що залежить від сезонів року.

Основним методом комплексної оцінки кліматичних умов для будь-якої сфери життєдіяльності людини є ефективна температура (ЕТ). Вплив погоди в ЕТ визначається за сполученням температури, вологості, і швидкості вітру.

Оскільки на території Хмельницької області середньомісячна відносна вологість повітря зростає від 61-69% влітку до 80-90% взимку, то вона майже не впливає на комфортність теплових умов.

Найбільш сприятливий період для організації зимового туризму, коли температура повітря вище -17°C. Тоді не потрібно обмежувати перебування людини на відкритому повітрі. Заняття лижним спортом вимагають достатньої товщі (більше 10 см) снігового покриву, та температурного режиму, що може коливатися від -5°C до -15°C.

Температурні умови зимового сезону області сприятливі для відпочинку. Про це свідчать середні температури найхолоднішого місяця року – січня: Шепетівка – -5,5°C; Хмельницький – -5,6°C; Кам'янець-Подільський – -5°C, Нова Ушиця – -5,5.

Згідно з районуванням за ступенем дискомфорту холодного періоду [4], Хмельниччина розміщена в області з м'якими зимами, дискомфорт пов'язаний тільки з дією вітрів, швидкість яких взимку є найбільшою. Дискомфортна погода спостерігається тільки при швидкості вітру більше 6 м/с. Найбільша кількість днів з сильним вітром спостерігається лише у Хмельницькому районі і становить 3-8 днів на місяць (табл. 1). [7]

Таблиця 1

Кількість днів з сильним вітром (2009 рік)

Метеостанція	Місяці			
	I	II	XI	XII
Шепетівка	1	1	3	2
Хмельницький	7	3	8	4
Нова Ушиця	3	1	2	1
Кам'янець-Подільський	1	1	1	1

В окремі роки кількість днів з сильним вітром може значно перевищувати середні дані (Кам'янець-Подільський – до 56 днів). Один раз в 10 років на всій території області можливі вітри швидкістю в 23-25 м/с. [3]

Максимальна повторюваність дискомфортичних для відпочинку похмурих днів з хмарністю 8-10 балів спостерігається в грудні 77-81% загалом по області і 77-78% - в Придністер'ї.

Виходячи з реальної температури повітря за місяцями визначено ефективні температури (табл. 2). Слід врахувати, що різні вікові групи населення, у зв'язку з різними фізіологічними особливостями по різному будуть реагувати на температурний режим. Ефективні температури (табл.2) визначені за методом Л. Беттена [2] для середньої дорослої людини, яка вдягнута за сезоном і рухається.

З даних (табл. 2) випливає, що зимові види туристично-рекреаційної діяльності на території області припадають на місяці з від'ємною температурою повітря (грудень, січень, лютий).

Таблиця 2

Ефективні температури в градусах Цельсія

Метеостанція	Місяці											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Шепетівка	-8,0	-7,5	-3,0	1,0	12,6	16,0	18,2	17,0	12,1	1,3	-0,5	-6,0
Хмельницький	-9,0	-8,0	-2,8	0,5	8	11,8	18,0	17,0	12,0	2,0	-0,5	-6,0
Нова Ушиця	-8,5	-7,2	-2,5	1,4	10	16,0	18,5	18,0	13,0	3,0	0,0	-4,5
Кам'янець-Подільський	-7,2	-5,5	-1,0	3,2	13,0	16,4	19,0	18,0	13,7	6,0	0,5	-4,4

Ефективні температури не виходять за межі комфортних погодних умов. Проте з врахуванням сильних вітрів можна визначити кількість днів з дискомфортною погодою: на півночі області у листопаді 1-3, у грудні 1-2, у січні 1-1,5; у центрі області в листопаді 2-8, грудні 1-4, січні 2-7, лютому 1-3; на півдні області відповідно один день у кожному місяці.

Оцінка холодного сезону для зимового відпочинку тісно пов'язана зі стійкістю снігового покриву більше 10 см. Загальна середня кількість днів зі сніговим покривом (в тому числі і нестійким) складає на півночі 95, в центрі – 94 і на півдні – 75 днів. Найбільшої висоти сніговий покрив досягає у другій декаді лютого (10-16см), зменшуючись на південь. Дати появи снігового покриву коливаються на півночі області від 15/XI до 17/XII на півдні 23/XI до 27/XII.

За оцінкою зимового сезону для розвитку зимової рекреації чітко виділяються Центральний та Північний райони. Ефективні температури для середньої людини в русі, вдягнутої за сезоном, тут в середньому комфортні з листопада по березень включно, найнижчі в січні – близько -9° і в лютому близько -8,0°. Кількість днів з дискомфортною погодою, обумовленою сильними вітрами сягає 4-6 днів на місяць. Тут спостерігається найбільша в межах області тривалість залягання снігового покриву до (95 днів), хоча до 15% зим не мають стійкого снігового покриву. Найбільш сприятливі характеристики снігового покриву з найбільшою висотою до 10-15 см трапляються в січні, лютому і в першій декаді березня.

Середні багаторічні показники дають можливість оцінити зимовий сезон для рекреаційно-туристичної діяльності як субкомфортний, хоча середні температурні умови є комфортними для січня та лютого, для північної та центральної частин області. Саме у цих частинах найчастіше трапляються зими з «комфортним» сніговим покривом, вище 10 см.

Таким чином найбільш комфортними умовами для розвитку зимових видів відпочинку виступають північ та центр Хмельницької області.

В оцінках зимового сезону слід врахувати також хмарність і мінливість погодних умов залежно від проходження фронтів, циклонів і зміни тиску. Це має значення при організації відпочинку для людей похилого віку і хворих, хоча спостереження показують вплив названих процесів і на здорових людей і дітей. Похмурих днів з хмарністю 8-10 балів на півночі області трапляється в середньому по 18 у листопаді, 21 у грудні, 18 у січні і 20 у лютому (з листопада по лютий 77 днів). У центрі області найбільше таких днів у лютому 25 та 21 дні у грудні, 16 днів у січні і 18 в лютому, всього 80 днів за чотири місяця. На півдні кількість днів з хмарністю 8-10 балів найбільша в лютому 22 та грудні 21 день, у листопаді та січні становить 17 і 18 днів відповідно і складає 78 днів.

Наведені показники свідчать, що оцінка сприятливості зимового сезону в центрі і на півдні області знижується, при врахуванні мінливості погодних умов і інтенсивності циркуляційних процесів.

Переважає більшість рекреантів надають перевагу літнім видам відпочинку, тому важливо оцінити комфортність кліматичних умов області в теплий сезон року.

Таку оцінку проводять головним чином за методикою Данилової Н. А. [4]. Для оцінки комфортності літнього сезону для відпочинку і туризму використовують декілька кліматичних показників (температуру повітря, вологість, швидкість вітру тощо).

Середня швидкість вітру влітку (табл.3) на території області коливається від 2 до 2,7 м/сек. За такої швидкості комфортною погодою є безхмарна з температурами від 15 до 24° і малохмарна і хмарна з температурою 18-23,9°.

Середньомісячні температури близько 18° характерні для липня та серпня (південь області) (табл 4). Слід зауважити, що середньомісячні температури травня та вересня в середньому на один градус вищі від ефективних температур.

Таблиця 3

Середня швидкість вітру, м/с

Метеостанція	Місяці												За рік
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Шепетівка	3,8	4,5	4,2	3,6	3	2,9	2,6	2,8	3	3,6	4	4,2	3,5
Хмельницький	4,6	4,8	4,5	3,9	3,7	3,4	2,8	2,8	3,1	3,3	4,5	4,3	3,8
Нова Ушиця	3,8	4,3	4,3	3,6	3,4	3,2	3,0	2,8	2,8	3,2	3,7	3,4	3,5
Кам'янець-Подільський	3,4	3,8	3,8	3,3	3	2,6	2,4	2,2	2,4	2,7	3,3	3,2	3

Таблиця 4

Середня місячна та річна температура повітря, °С

Метеостанція	Місяці												За рік
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Шепетівка	-5,5	-4,7	-0,2	6,8	13,6	16,5	18,5	17,4	13,1	7,3	1,5	-3,1	6,8
Хмельницький	-5,6	-4,6	0	7	13,6	16,8	18,6	17,6	13	7	1,6	-3	6,8
Нова Ушиця	-5,5	-4,4	0,4	7,4	14,0	17,1	19,3	18,5	14,0	8,0	1,9	-2,9	7,3
Кам'янець-Подільський	-5	-3,8	1,2	8,2	14,5	17,4	19,5	18,8	14,4	8,6	2,4	-2,5	7,8

За малої хмарності комфортні температури характерні для червня, липня, серпня по всій області. У дні з похмурою погодою (8-10балів) погода вважається субкомфортною прохолодною. Таких днів у кожному місяці може бути від 4 до 8. Субкомфортні погодні умови переважають також у травні 13,9° та вересні 13,5° по всій області.

Відповідно до кліматичних показників за місяцями визначено типи погоди для літнього відпочинку і туризму: С-субкомфортні, К-комфортні, Д-дисконфортні. Виявлення сприятливості погоди проведено за методиками різних авторів і зведено у табл. 5 [5].

Таблиця 5.

Повторюваність комфортної (К), субкомфортної (СП) і дисконфортної (Д) погоди для літніх видів рекреації (у %) за місяцями року.

Метеостанція	Місяці								
	I+II+III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI+XII
Шепетівка	Д	СП 25 Д 75	СП 90 Д 10	К 35 СП 65	К	К 40-50 СП 50-60	СП	СП 30 Д-70	Д
Хмельницький	Д	СП 20-28 Д 70-80	СП 85-90 Д 10-15	К 30 СП 70	К	К 35-50 СП 50-65	СП	СП 28-30 Д 70-72	Д
Нова Ушиця	Д	СП 29-35 Д 65-70	СП 90-95 Д 5-10	К 33 СП 67	К	К	К 5-10 СП 90-95	СП 31-35 Д 65-69	Д
Кам'янець-Подільський	Д	СП 28-33 Д 67-72	СП	К 30-40 СП 60-67	К	К	К 15 СП 85	СП 32-40 Д 60-68	Д

Оцінка природних умов показує, що впродовж липня по всій території області панують комфортні погодні умови. У червні в середньому третя частина місяця припадає на дні з комфортною погодою і 60-70 % днів характеризуються субкомфортною прохолодною погодою. У південній частині області на Придністер'ї комфортний сезон також триває в серпні. У травні та вересні на всій

території області домінує субкомфортна прохолодна погода. У жовтні на всій території області домінує в середньому субкомфортна прохолодна погода. Повторюваність субкомфортної прохолодної погоди в листопаді сягає 28% в центрі області, 30% - на півночі і 31-40% на півдні. Решта погод листопада є несприятливими для літніх видів відпочинку і туризму.

Аналіз та попередня оцінка рекреаційних ресурсів клімату та погодних умов Хмельницької області свідчать про посередній рівень їх сприятливості для відпочинку.

Висновки. Таким чином, найбільша тривалість періоду з комфортними і субкомфортними прохолодними погодами спостерігається на півдні області (Кам'янець-Подільський, Новоушицький, Дунаївецький, Чемеровецький, Віньковецький райони). Придністер'я характеризується сприятливими умовами для розвитку усіх видів літнього туризму. Найменша тривалість погодних умов субкомфортного і комфортного періодів спостерігаються в центрі та на півночі області. Це визначає саме ці території області як найбільш сприятливі для розвитку зимових видів туризму. Тому, врахування кліматичних умов є абсолютно необхідним при створенні туристичної інфраструктури для різних видів рекреації і туризму в межах Хмельницької області.

Література:

1. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. – М.: ГУГК, 1978. – С.78-104.
2. Беттен Л. Погода в нашей жизни. – М.: Мир, 1985. – 224с.
3. Природа Хмельницької області. Під ред. К.И.Геренчука. – Львів: Вища школа. Вид-во при Львів ун-ті, 1980. – с. 152.
4. Данилова Н.А. Климат и отдых в нашей стране.- М.: Мысль, 1980. – 155с.
5. Царик Л.П., Чернюк Г.В. Природні рекреаційні ресурси: методи оцінки й аналізу.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 188с.
6. Чернюк Г.В. Ресурси клімату Поділля.//Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. Серія: Географія. №2. – Тернопіль: ТДПУ, 1999. – С.30-38.
7. <http://meteo.com.ua/pas/arch>

Резюме:

Инна Любинская. ОЦЕНКА КЛИМАТИЧЕСКИХ РЕСУРСЫ ХМЕЛЬНИЦКОЙ ОБЛАСТИ ДЛЯ ОРГАНИЗАЦИИ РЕКРЕАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.

Для анализа влияния климата на туристическую деятельность человека на территории Хмельницкой области дана оценка комфортности температуры воздуха и силы ветра, климатических условий и погоды теплого и холодного сезонов. Выяснено, что наиболее комфортные условия для развития зимнего туризма характерны для центральных и северных регионов области, летний туризм следует развивать на юге в Преднистрровье.

Ключевые слова: климат, погода, температура, ветер, рекреация.

Summary:

Inna Lyubynska. ASSESSMENT CLIMATIC RESOURCES HMELNITSKY REGION FOR ORGANIZING OUTDOOR ACTIVITIES.

For analysis the influence of the climate for the tourists activities within the limits of Chmelynutska region such value of favorability of temperature and the strength of wind? Climate and the weather of warm and cold seasons. Ascertain, that the most comfortable conditions of the developing winter tourism are typical for central and north part of region? And summer tourism should be developed in the south of Prudnistrovia.

Key words: climate, the weather, recreation, temperature, wind.

Надійшла 15.10.2010

УДК 553.04 (477.43/44)

Роман БРОНЕЦЬКИЙ

СУЧАСНИЙ СТАН ОСВОЄНОСТІ БАЛЬНЕОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОДІЛЛЯ

Проведено аналіз сучасного стану освоєності бальнеологічних ресурсів Поділля на прикладі родовищ мінеральних вод із затвердженими запасами. Досліджено зміни санаторно-курортних закладів та кількості ліжкомісць з 1995 по 2008 роки. Проаналізовано територіальні відмінності досліджуваних проблем за адміністративними областями. Запропоновано шляхи оптимізації використання бальнеологічного потенціалу регіону.

Ключові слова: бальнеологічні ресурси, освоєність, бальнеологічний комплекс Поділля.

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах економічної кризи та надмірного впливу суспільства на довкілля в Україні швидко зростає захворюваність та знижуються показники